

REDAKTÖR: SUNE OLOFSON.

TELEFON: 08-13 51 49, TELEFAX 08-13 54 40, E-POST: brannpunkt@svd.se

www.svd.se

Världens oljekällor sinar. Nu börjar USA även få brist på naturgas. Under det senaste året har priset på naturgas stigit med 400 procent och Kanada överväger att stänga gaskranen till USA. Energibristen i världen kräver ny kärnkraftsteknologi, skriver **Kjell Aleklett**.

Gasbrist tvingar fram kärnkraft

Sedan 1986 har den amerikanska ekonomin vuxit med fantastiska 60 procent. En drivkraft bakom denna tillväxt har varit tillgång på billig naturgas. Under samma period har användningen av naturgas ökat med 36 procent och i dag utgör naturgasen 25 procent av USA:s energitillförsel.

Ökad efterfrågan på naturgas borde enligt ekonomiska teorier leda till ökat pris, men så har marknaden inte reagerat. I stället har priset på naturgas från 1983 till 1996 sjunkit med 46 procent. Ungefär hälften av all naturgas används av den amerikanska industrin, som framför allt under 90-talet kunde expandera utan ökade energikostnader.

För att hitta något liknande i Sverige måste vi gå tillbaka till 1950. Några år tidigare hade man hittat världens största oljekälla i Saudiarabien, över en natt ökade världens oljereserver med 25 procent. Det blev enkelt att frakta billig olja till Sverige och under 20 år fram till 1970 ökade vi vår energitillförsel med 400 procent. Det var inte så konstigt att varvsindustrin m m blomstrade.

Anledningen till att USA de senaste åren fått tillgång till billig naturgas hör ihop med oljekrisen i slutet på 70-talet. Höga oljepriser medförde att man frentiskt började borra efter olja, 80 000 borrhål om året. Man hittade inte så mycket olja, men ganska mycket naturgas och tillskottet dumpade marknadspriset på naturgas och den amerikanska ekonomin fick en energiinjektion som övriga världen fick klara sig utan.

I dag är situationen helt annorlunda. Från januari 2000 till januari 2001

ökade priset på naturgas med 400 procent. Visserligen har priset sjunkit de senaste månaderna, men det är fortfarande skyhögt högre än vad det var för ett år sedan. Anledningen är att det nu börjar bli brist på naturgas i USA.

Många år med billig naturgas har medfört att amerikanska investerare och vanligt folk tagit det för självklart att det skall finnas naturgas och att den skall vara billig. Hela 70 procent av alla nya hus som byggts de senaste åren värms med naturgas och kraftbolagen har fram till 2005 beställt gaskraftverk motsvarande 180 000 megawatt. Sveriges hela kärnkraftsprogram motsvarar ungefär 10 000 megawatt. Det otroliga är att kraftbolagen inte tänkt tanken att det inte finns tillräckligt med naturgas i Nordamerika.

President Bushs hemstat, Texas, producerar en tredjedel av naturgasen. För att klara produktionen måste man nu borra 6 400 nya gasbrunnar varje år, vilket kan jämföras med 4 000 i slutet av 1990-talet. De nya fyndigheterna är små och det tar i genomsnitt fyra år att tömma dem till tre fjärdedelar. Texas är nu på väg att bli en enda stor Schweizerost, dvs fullproppat med tomma hål.

Räddare i nöden har varit Kanada. Samtidigt som den amerikanska ekonomin ökat med 46 procent har Kanada ökat sin export av naturgas med 300 procent och i dag svarar Kanada för 15 procent av den amerikanska konsumtionen.

Nu börjar många i Kanada att ifrågasätta exporten av naturgas till USA. Varför skall Kanada exportera sina naturresurser till USA så att den amerikanska ekonomin kan blomstra. Borde inte Kanada spara sin naturgas för kommande generationer? Nu då de

höga naturgaspriserna spridit sig över gränsen är det många som knorrar och tycker att det är dags att stänga gaskranen till USA.

Vice president Cheney har i dagarna presenterat Bushadministrationen energiplan. Det är inte förvånande att en före detta direktör inom oljebranschen prioriterar nya naturgasledningar och exploatering av nya oljefyndigheter i Alaskas arktiska naturreservoar. Ledande amerikanska geologer anser att den totala mängden olja som man kan hitta där motsvarar ett års oljeförbrukning i USA, men man förväntar sig att det även skall finnas stora mängder naturgas. Den naturgas som man redan hittat i Alaska utgör en väsentlig del av den amerikanska reserven.

Vad som nu behövs är en gigantisk gasledning från norra Alaska till befintliga ledningar i Kanada. Gasledningen som skall gå över tundra, myrmark m m är en 3 000 km lång teknologisk utmaning, som beräknas kosta 80 miljarder kronor, men den kan tidigast vara klar om sex år. Ett problem för den framtida försörjningen är att den planerade kapaciteten bara kan klara 5 procent av USA:s gasbehov och att projekteringskostnaderna inte tillåter ett lågt pris på naturgasen.

Om man fryser ner naturgasen blir den flytande, LNG, och kan då transporteras med båt från tex Mellanöstern. I dag är det 1 procent av behovet som täcks med LNG. Kvoten beräknas öka till 3 procent år 2010, men volymen kan inte kompensera de sinande gaskällorna i Texas.

Höga gaspriser har redan påverkat den amerikanska industrin. Fabriker som framställer konstgödningsmedel använder naturgas och de höga priserna har nu stoppat tillverkningen. Andra delar

av industrin försöker hålla sig flytande. Den del av industrin som inte kan stoppas är produktion av elektricitet.

IT-boomen har ökat antalet prylar som behöver elektricitet enormt. Enbart 1998 ökade efterfrågan på el med 58 procent. Höga kostnader på naturgas kommer att driva upp hushållens kostnader för el. Tillsammans med en förväntad bestående fördubbling eller mer av kostnaden för naturgas medför stigande energikostnader mindre utrymme för privat konsumtion.

Enligt US Department of Energy förväntas efterfrågan på naturgas att stiga med 20 procent fram till år 2005 och med 50 procent fram till år 2015. Den amerikanska regeringen kommer att göra allt för att möta behovet, men det finns ledande experter som är tveksamma och som nu höjer mer än ett varnande finger.

Tillgång på energi och framförallt billig energi har alltid varit en viktig drivkraft för ekonomisk utveckling. Tyvärr finns det just nu många signaler som pekar i samma riktning, nämligen att vi börjar få problem med att förse världens växande befolkning med tillräckligt med energi.

Sverige och Europa måste satsa på olika kompletterande alternativ, alternativ som för dagen är mindre lönsamma, men som behövs för framtiden. Det är också dags att diskutera om vi inte behöver satsa på ny kärnkraftsteknologi för att trygga kommande generationers energibehov. Vi bör åtminstone ge dem rätten att på nytt få lov att planera nya kärnkraftverk.

KJELL ALEKLETT

professor i fysik vid Uppsala universitet

”Lidingös seriösa vägutredning smutskastas”

Lidingö stad håller på att ta fram en ny översiktsplan. Den nu gällande är från 1990. Mycket har hänt sedan dess. Bland annat har trafikförhållandena kraftigt förändrats. Detta gäller särskilt södra ön. År 1980 byggdes en del av Södra Huvudleden, nämligen Gåshagaleden. Av olika skäl fullföljdes aldrig hela vägprojektet. Därav kommer uttrycket den ”felände länken” för sträckan mellan Skärsåtra och Högberga vid Kottlasjöns södra strand.

Södra Kungsvägen är i dag hårt belastad. Trafiksäkerheten är otillfredställande och den täta trafiken får negativa konsekvenser för de boende och deras miljö. Det finns ett starkt tryck på oss politiker att lösa problemet.

För att få fram material för samråd har stadens tjänstemän anlitat flera konsultföretag. Dessa har haft olika uppgifter. På detta stadium är det fråga om en förstudie för att senare, om man bestämmer sig för någon huvudlinje, gå vidare och göra en mer detaljerad utredning.

Det första konsultföretaget som anlätades lämnade en rapport, som belyste tre olika alternativ till lösning på trafikproblemen. Då upptäcktes att en person

som arbetat med rapporten tidigare varit engagerad i frågan på ett sådant sätt att hans opartiskhet kunde ifrågasättas. Det konsultföretaget övergavs då omgående och ett uppdrag gavs till en annan konsult för att få ett garanterat opartiskt underlag. I torsdagens debattartikel på Brännpunkt är detta händelseförlopp fel återgivet och ägnat att ge en bild av att tjänstemännen dribblar med fakta.

De konsultföretag som anlätats har direktupphandlats enligt gällande regler. De har haft i uppgift att ta fram förslag till vägdragningar, utreda bullerproblem, göra samhällsekonomiska beräkningar samt en strategisk miljöbedömning. Det material som kommunstyrelsen nu går ut på samråd med är sammanställt av stadens egna tjänstemän.

FOTO: LIDINGÖ KOMMUN
Staffan Anderberg

Det alternativ som innebär en ny vägdragning norr om Lidingöbanan och som innebär att, den ”felände länken” byggs, har upprört en del lidingöbor. Som vanligt är det de närmast kringboende som reagerar. Vi har nu fått två läger, dels de som kräver att staden löser trafikproblemen och dels de som absolut inte vill bli drabbade av en ny vägsträckning.

Båda sidor har ett högt tonläge och som vanligt i sådana här fall, tillgriper man alla medel i argumentationen. Tyvärr innebär det ganska otrevliga beskyllningar som att några varit jäviga, att man medvetet vill försämra Kottlasjöns vatten, att man inte är miljömedveten, att kartmaterialet är felaktigt och att det förekommer mygel och lögner. En av dem som driver dessa frågor är advokat och en av de mest berörda om alternativet ny väg norr om Lidingöbanan skulle väljas.

Redan i dag finns problem med trafiksäkerheten. Trafiken på Södra Kungsvägen beräknas dessutom öka med 20 procent de närmaste tio åren. De som då skall trafikera sträckan har ingen talan i dag. Lidingö stad är ytterst angelägen om att lidingöborna skall komma till tals. Vägfrågan är en angelägenhet för hela Lidingö.

Mängder med lidingöbor skickar in sina synpunkter via brev, e-post och inlägg i det öppna debattforum som finns på stadens hemsida. Det är synd att flera partier redan bestämt att ett av vägalternativen inte duger och därför försökt hindra att detta skulle få vara med i samrådet. Det är graverande att politiker dömer ut lidingöbornas förmåga att bilda sig en egen uppfattning och att de vill bestämma att lidingöborna inte skall få yttra sig annat än om de alternativ som politikererna själva just nu favoriserar.

Tänk om vi i stället kunde ena oss om några saker:

De ökande problemen med trafiksäkerheten och framkomligheten på södra ön måste få en lösning, lidingöbornas åsikter skall väga tungt i det arbetet, Kottlasjöns vatten och miljö skall skyddas, det utskickade kartmaterialet är inte fejkat, tjänstemän och ledande politiker i stads-huset har goda avsikter och är inga skummisar.

STAFFAN ANDERBERG (M)
kommunstyrelsens ordförande

svd.se/debatt

Debatten om Lidingö fortsätter.